

NOTA DE PREMSA

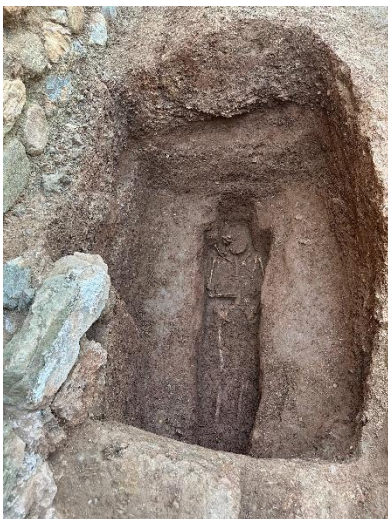
L'Ajuntament presenta les sepultures monumentals intactes de dos magnats del segle X identificats a Castellar Vell

La campanya arqueològica 2025-2026 ha permès localitzar dues construccions funeràries intactes i segellades úniques a Catalunya

La troballa situa el jaciment de Castellar Vell en el mapa arqueològic europeu i reforça el seu valor per entendre la formació del Comtat de Barcelona i de la Catalunya Vella altmedieval

L'Ajuntament de Castellar del Vallès ha presentat avui, dimarts 19 de maig, els resultats i les restes localitzades en la campanya d'excavacions arqueològiques 2025-2026 al jaciment de Castellar Vell. La intervenció d'enguany, continuació de les campanyes anteriors, ha continuat revelant evidències de l'extraordinari poblat altmedieval d'època carolíngia documentat des del segle VIII, així com de la posterior ocupació de l'indret amb l'església i parròquia de Sant Esteve de Castellar (Castellar Vell), que va tenir continuïtat fins al segle XVIII.

La campanya, que és fruit d'un acord pressupostari de l'equip de govern (Som de Castellar – PSC) i el grup municipal de Junts per Castellar, ha servit per completar la recerca als sectors sud i nord de l'església. En aquest darrer sector han aparegut, entre altres restes arqueològiques, dues sepultures excepcionals amb construcció funerària de tipus monumental del segle X, totalment intactes i segellades, atribuïbles a personatges rellevants. Aquestes tombes, per la seva singularitat constructiva, datació cronològica i excel·lent estat de conservació, esdevenen, ara com ara, úniques a Catalunya.

Fotos: imatges dels sepulcres dels magnats del segle X. A l'esquerra, el cos femení, i a la dreta el cos masculí, que correspon a Ermomir.

La presentació ha tingut lloc al mateix jaciment de Castellar Vell i ha comptat amb l'assistència de l'alcalde de Castellar del Vallès, Yolanda Rivera Dueñas; el director dels Serveis Territorials a Barcelona del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Andreu Felip Ventura; el doctor en Història i professor titular d'Història Medieval de la Universitat Autònoma de Barcelona Ramon Martí Castelló; l'arqueòleg i responsable del projecte d'excavació, Jordi Roig Buxó, d'Arqueologia i Patrimoni Arrago; la paleoantropòloga Rocío Gómez Martínez, d'Arrago i de la Universitat d'Edimburg; i l'arqueòleg territorial del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, Antoni Martín Oliveras.

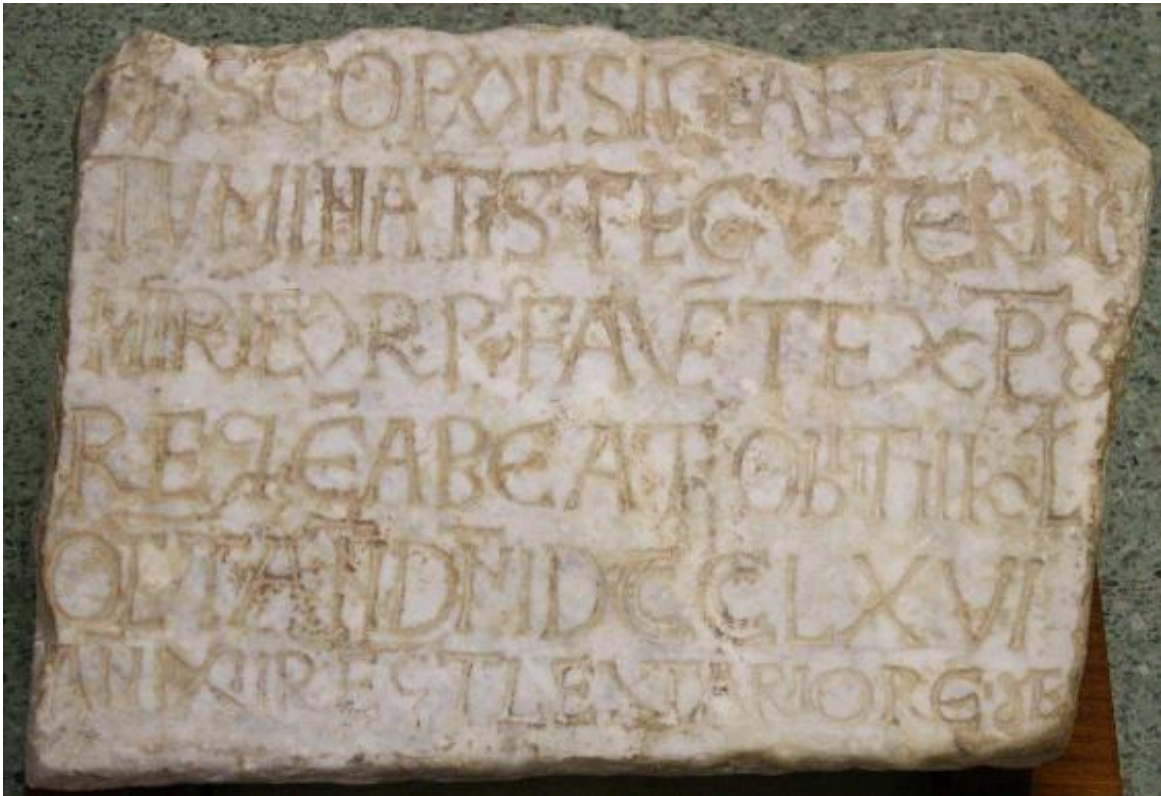
La troballa situa el jaciment altmedieval i l'assentament de Castellar Vell en el mapa arqueològic europeu, en un context amb pocs exemples de descobriments similars. A més, hi concorre una particularitat excepcional: s'han pogut identificar les persones enterrades. Es tractaria de dos magnats esposos del segle X, Ermomir i Riquil·la, un dels quals disposa d'una làpida funerària de marbre associada.

Foto: tomba monumental atribuïda a Ermomir amb la seva làpida sepulcral, abans d'obrir.

La singularitat de la troballa rau també en el fet que la inscripció funerària permet posar nom a un personatge de la població civil del segle X, mentre que les làpides que es coneixen d'aquesta època corresponen a comtes i bisbes.

La làpida d'Ermomir està datada l'any 966 i conté una inscripció en llatí que fa referència al cos del difunt sepultat sota grans pedres i lloses. De làpides d'aquest tipus se'n coneixen molt pocs exemples a Catalunya. En aquest cas, l'excepcionalitat no només rau en la peça epigràfica, sinó també en el fet que s'hagi localitzat en la construcció funerària vinculada a aquest personatge.

Làpida funerària de marbre de la tomba d'Ermomir. Traducció del text: «Sota aquestes roques (reposa) el cos d'Ermomir; que marxi cap al descans amb la benevolència de Crist. Va morir el dia 2 de les calendes d'octubre (30 de setembre), de l'any del Senyor 966, l'any 12 del regnat de Lotari.»

A més, les troballes òssies podrien tenir relació amb un document de l'any 965, tot i que aquest haurà de ser objecte d'un estudi més aprofundit. El text esmenta Ermomir i la seva esposa Riquil·la en relació amb una donació piadosa de finques i propietats a la zona de Canyelles i del castell de Castellar a l'església de Sant Miquel de Barcelona. Aquesta línia de recerca podria contribuir a establir noves connexions entre les fonts escrites, la làpida funerària i les restes arqueològiques, i obrir noves perspectives sobre les elits rurals del segle X vinculades a l'òrbita del Comtat de Barcelona.

Les sepultures corresponen a un moment previ a la consolidació del feudalisme, en què hi havia magnats i personatges amb poder, terres i vincles amb el poder comtal. Segons els experts, no es tracta necessàriament de nobles en el sentit posterior del terme, sinó d'una elit rural amb capacitat econòmica, influència territorial i connexions religioses i polítiques destacades.

Un jaciment clau per entendre la formació del Comtat de Barcelona

El jaciment arqueològic de Castellar Vell constitueix un model de referència i un exemple cabdal per conèixer de primera mà el procés formatiu del Comtat de Barcelona i l'antic terme de Castellar, en el marc de la configuració i organització territorial de la Catalunya Vella altmedieval.

Les excavacions han permès documentar l'existència d'un poblat altmedieval que ocupava el turó de Castellar Vell en època carolíngia, especialment durant els segles IX i X. Aquest assentament s'ha d'entendre en el context de l'expansió

i reorganització dels comtats catalans, en un espai estratègic, protegit per barrancades i amb un accés difícil, que concentrava funcions de poblament, defensa, poder religiós i control territorial.

La referència documental a *castrum castellare*, citat documentalment al segle X, apunta a l'existència d'un castell en aquest entorn, fet que reforça la importància política i militar del lloc. Castellar Vell s'ha d'entendre, doncs, com un assentament encastellat de gran rellevància dins l'organització del territori del Comtat de Barcelona.

Les recerques arqueològiques han posat de manifest una ocupació molt intensa del turó. Fins ara s'hi han localitzat 223 enterraments antropomorfs dels segles IX, X i XI i una setantena de sitges, tot i que només s'ha excavat aproximadament al voltant d'un 20% de la superfície total del jaciment. Aquestes dades evidencien la magnitud de l'assentament i el seu valor excepcional per estudiar el poblament altmedieval.

La troballa de les sepultures d'Ermomir i Riquil·la aporta una nova dimensió al jaciment, perquè permet relacionar restes arqueològiques concretes amb noms propis i amb una possible documentació escrita coetània que caldrà estudiar amb més detall. Aquest fet és especialment rellevant en l'estudi de les societats altmedievales, ja que permet connectar arqueologia, epigrafia i documentació històrica en un mateix espai.

De poblat carolingi a parròquia medieval

Castellar Vell també conserva l'antiga església parroquial de Sant Esteve de Castellar, un edifici que reflecteix una llarga evolució històrica. Al segle X ja hi havia una primera església preromànica associada a les dues tombes trobades i de la qual només en resten parts d'un mur. Posteriorment, s'hi va construir l'església romànica, a la qual es van afegir fases protogòtiques i altres modificacions, fins a arribar al campanar del segle XVI.

L'espai va mantenir la seva funció com a parròquia de Castellar fins a l'any 1773, quan el centre parroquial es va traslladar al nucli urbà actual. Amb aquest desplaçament, l'antiga església de Castellar Vell va perdre centralitat religiosa i va quedar progressivament abandonada. En aquell moment es van retirar de l'edifici diversos elements litúrgics, mobiliari, altar, rajoles, teules i altres materials constructius.

A partir del segle XII, un cop consolidada la reorganització del territori, la població es va anar desplaçant cap a altres àrees. Van aparèixer noves masies i el castell de Castellar, l'actual castell de Clasquerí, es va consolidar en una altra ubicació. Tot i això, Castellar Vell va continuar mantenint una funció religiosa, econòmica i administrativa vinculada a la parròquia.

En aquest context, al sector sud del conjunt s'hi va desenvolupar una rectoria, que recollia part dels impostos i rendes que els pagesos havien de pagar a l'Església, tradicionalment associats al delme. Les darreres campanyes

arqueològiques han documentat grans reserves de gra i diverses sitges, fet que confirma aquest ús com a espai d'emmagatzematge de la producció agrícola.

En els últims tres anys, les intervencions al sector sud, corresponent a la rectoria, han permès localitzar una habitació que conservava rajola catalana i, per sota, diverses sitges. Aquestes estructures reforcen la interpretació d'aquest espai com un centre d'administració i acumulació de recursos agrícoles vinculat a l'antiga parròquia de Sant Esteve de Castellar.

Una recuperació iniciada a finals dels anys setanta

La recuperació contemporània de Castellar Vell va començar a finals dels anys setanta, gràcies a l'impuls de l'entitat Amics de Castellar Vell. Aquest moviment ciutadà va ser determinant per reivindicar, netejar i dignificar un espai que aleshores es trobava en estat d'abandonament. A més, va impulsar-hi la celebració d'un aplec que aquest diumenge passat va arribar a la seva 46a edició.

Durant els anys vuitanta es van iniciar els primers estudis i els primers treballs de restauració i rehabilitació arquitectònica de l'edifici. Un moment significatiu es va produir l'any 1985, quan l'eixamplament del camí d'accés va permetre descobrir una sitja, fet que va evidenciar el potencial arqueològic del conjunt.

Durant els anys noranta, l'Ajuntament de Castellar del Vallès va impulsar la restauració arquitectònica de l'antiga església i va obrir una nova etapa de treball sistemàtic al jaciment. Des de 1996, el consistori desenvolupa i finança un projecte de recuperació arqueològica i patrimonial que ha permès ampliar de manera molt significativa el coneixement sobre Castellar Vell i sobre els orígens del municipi, i que ha comptat també amb la col·laboració del Centre d'Estudis de Castellar – Arxiu d'Història.

Aquest procés ha fet possible passar d'una recuperació inicial, de caràcter cívic i patrimonial, a un projecte arqueològic consolidat, amb resultats científics de primer ordre.

Pla director de Castellar Vell

La continuïtat de les excavacions i de la recerca al jaciment es durà a terme en el marc del Pla director de Castellar Vell. Aquest document, que s'ha de redactar, permetrà desenvolupar en els propers anys les futures intervencions al jaciment. A més, també inclourà la posterior adequació i museïtzació de l'espai, amb l'objectiu que esdevingui un parc arqueològic de primer ordre.

L'Ajuntament de Castellar del Vallès manifesta la voluntat de continuar impulsant la recerca, conservació i divulgació de Castellar Vell com un dels principals actius patrimonials del municipi. Les restes localitzades seguiran els procediments de custòdia establerts per la Generalitat de Catalunya, però el consistori expressa el compromís de treballar perquè el coneixement generat pugui retornar a la ciutadania en forma d'activitats educatives i divulgatives i de museïtzació.

La voluntat municipal és que Castellar pugui disposar en el futur d'un espai museístic i interpretatiu que expliqui de manera rigorosa, accessible i atractiva la importància del jaciment, tant per a l'alumnat com per a la població en general i per als visitants de fora del municipi.

Aquest treball es planteja en col·laboració amb el Centre d'Estudis de Castellar – Arxiu d'Història, amb qui l'Ajuntament ja ha desenvolupat projectes de divulgació patrimonial com el Centre d'Interpretació del Nucli Antic de Castellar, el CINAC, situat a la Casa Ribas.

Vista aèria del sector nord del jaciment de Castellar Vell on es poden visualitzar diverses sitges de gra i enterraments. Les dues tombes monumentals del segle X estan situades de manera adjacent a la paret nord de l'església (Arrago SL / Joan Juni)

Castellar del Vallès, 19 de maig de 2026